

TAO – az ügynököket ki kéne iktatni a rendszerből

2015. decemberében alakult meg a Tiszta TAO társaság azzal céllal, hogy – idézve Fekete Pétert, a Fővárosi Nagycirkusz igazgatóját – „a közpénzek ne magánzsebekben landoljanak”. A TAO kérdéses és vitatható pontjairól, egyelőre rendezetlen állapotáról Ókovács Szilvesztert, az Operaház főigazgatóját, és Oszkó Péter volt pénzügyminisztert, üzletembert kérdeztük.

I *Hogyan jöhetett létre olyan helyzet napjainkra, amelyben azt kell feltételeznie a mindennapi balandónak, hogy jutalékot kell fizetni a TAO-ért? Mit jelképez a Tiszta TAO társaság megalakulása?*

Oszkó Péter: Sajnos a hazai viszonyok kellően éretlenek még ahhoz, hogy akár eredetileg előremutató rendszereket is képesek azonnal visszaélészerűen használni. Piaci hírek szerint van, hogy támogatók vagy közvetítők akár 20-30 százalékokat is visszakérnek a nyújtott támogatásból, ami nyilván elfogadhatatlan, és az intézmény céljainak és jogszabályi kereteinek teljes felrúgását jelentik. De nem ez az egyetlen terület a hazai közéleti, üzleti vagy pénzügyi környezetben, ahol durva visszaéléseket tapasztalhatunk. Pusztán annyi történik, hogy a visszaélések megszokott szintje jelentkezik a TAO támogatások rendszerében is.

Ezzel együtt el kell különíteni azok munkáját, akik úgy közvetítenek támogatásokat, hogy az arra egyébként adminisztratív szempontból nem felkészült intézményeket kötik össze a szintén megfelelő kiválasztási folyamatokkal nem rendelkező támogatókkal, elvégzik a támogatás lehívásához szükséges komplex adminisztratív munkát, azaz ténylegesen komoly folyamatokat kezelnek. Ennek a munkának az ellentételezése akár fix összegben, akár a támogatás minimális (egy-két) százalékában jogos is lehet. De pusztán emberek összekötéséért, telefonszámok vagy e-mail címek kicseréléséért a támogatási összegek 20-30 százalékára igényt tartani, nyilván elfogadhatatlan. Vélhetően olyan mértékben harapózott már el ez a gyakorlat, hogy erre született válasz a Tiszta TAO társaságának megalakulása is.

Ókovács Szilveszter: Elméletben az érintettekhez bekopog az ügynök, hogy ő ismer TAO-ra hajlandó céget, tud hozni pénzt, ha kap belőle. Feltehetően, a szóban forgó

cég beavatott kapcsolattartója valószínűleg visszakap abból a jutalékból, amelyet az intézmény az ügynöknek fizet. Közvetlen tapasztalatunk erről nincs, de amennyiben így történik, akkor ez utóbbi természetesen fekete pénz, míg az intézmény és az ügynök közötti jutalék inkább szürke (hiszen közvetítői díjról van szó, azonban ezzel az összeggel kevesebb folyik be a támogatott intézmény kasszájába). A vonatkozó szabályok ethosza biztosan nem tenné lehetővé a TAO-jutalékot, míg vannak más esetek, amelyek méltányolhatóak, ha adott esetben valaki valamely effektíve felmerült költséget, pl. az ügyvédi iroda munkadíját fizeti meg, ha a szerződést más szövegezi. Ezek viszont nagyságrendekkel kisebb összegek a „közvetítői” jutaléknál. Az Opera esetében azonban, mi mindent magunk intézünk, amelynek persze szintén van költsége, de magában foglalja a havi közalkalmazotti munkaidő és munkabér.

I *Mit jelent a TAO egy művészeti intézménynek?*

O. P.: Egy művészeti intézmény számára a TAO nagyon jelentős, bizonyos esetekben működési költségeinek komoly hányadát fedező támogatási forma. Ráadásul a kultúra területén működő TAO támogatás logikája kifejezetten előremutató, hiszen a jegybevételekhez kötött, így arra motiválja az intézményeket, hogy ne formális sikerkritériumoknak igyekezzenek megfeleltetni a működésüket, hanem ténylegesen képesek legyenek közönséget vonzani és mérhető számú látogatónak juttassák el a munkáikat. A magam részéről ezt kifejezetten előremutató logikának gondolom az állami kultúrafinanszírozásban, a visszaélészerű magatartások sajnálatos jelenségétől eltekintve.

Ó. Sz.: A TAO épp azt a pillért jelenti, amely a szponzorációból, pláne mecenatúrából sosem állt rendelkezésre. Ha egy in-

tézmény prosperál, azt a civil környezete is érzékeli, sőt hasznot is húz abból: ilyesmire volna válasz a magánszektortól érkező támogatás. Korábbi, az Operánál töltött időszakomban pl. a szponzoráció, mecenatúra nyomán érkező támogatás összegének volumene összehasonlíthatatlanul jelentéktlenebb volt ahhoz képest, ami a jelenlegi rendszernek köszönhetően a TAO-ból befolyik. A TAO céljainak egy része tehát, álláspontunk szerint rendben van, az általunk idén is maximálisan kihasznált, egyre növekvő támogatás 1 milliárd 126 millió Ft, rendkívüli jelentőséggel bír a költségvetésünkben. Ugyanakkor meglehetősen elgondolkodtatóak a sajtóban megjelent írások, és talán felhívnánk a figyelmet arra a nagyon egyszerű tényre is, hogy, ha a legtöbb nagytermi előadást, a legnagyobb befogadóképességet – így a legnagyobb nézőszámot és jegybevételt abszolváló Opera teljesen feltöltötte a TAO-keretét, mennyire életszerű, hogy még a dobogóra se fér fel?

I *Minek tekinthető a támogatás, állami támogatásnak vagy sem? Alkalmanként helyzetfüggőnek tűnik e kérdés megválaszolhatósága is...*

Ó. Sz.: Könnyű volna rávágni, hogy állami támogatás, de nem ilyen egyszerű, hiszen meg kell érte küzdeni kétszer is: először a jegyek értékesítésénél, utána a támogatási keret feltöltésénél.

O. P.: A TAO támogatás nyilvánvalóan állami támogatás, az adóbevételek terhére történik a biztosítása, a kérdés megválaszolása tehát szerintem nem helyzetfüggő. Szintén a hazai viszonyok fejletlenségével tudom csak magyarázni, ha bárki képes még úgy gondolkodni, hogy az adófizetési kötelezettség az valamiféle külön szívességgel az államnak, és nem olyan kötelezettség, aminek az eredményeként az adó eleve közpénznek minősül. Viszont a TAO támogatás rendszere a kultúrafinanszírozásban

akkor is számos előremutató elemet tartalmaz, ha ez mégis csak közpénzből történő finanszírozás. Részben azért, mert jegybevételekhez kötött, így egy természetes szelekciót hajt végre az életképes produkciók javára, részben azért, mert rákényszeríti az intézményeket a magánszektorral való kapcsolatfelvételre, támogatási tárgyalások folytatására, amely új források bevonásának képességét is kialakíthatja a kulturális intézmények oldalán.

I Eredetileg kulturális támogatásnak indult, de az utóbbi időben egyre inkább a sporttal kötötték össze a TAO meglétét, mit gondolnak erről az irányról?

Ó. Sz.: A sportnak is kellett a támogató pillér, ez érthető. Ott nincs jelen a teljesítménnyel arányos keret, azonban sok helyütt nagyon mélyről kell felhozni az egyesületeket. Amikor azonban lábra kapnak, azokat is valamilyen mérhető rendszerre kellene átállítani, mert csak az ösztönöz, és sokkal igazságosabb.

O. P.: Nem tartom szerencsés fejlődési irányúnak. A sportcélú TAO támogatások rendszeréből pont az a logika hiányzik, ami a kultúrafinanszírozás területén megmaradt, azaz a jegybevételekhez, az alapműködés sikerességéhez való kötöttség. Ráadásul ebben a világban amúgy is számos szerencsétlen, rossz hatásfokú finanszírozási folyamat volt, amit ez a támogatási rendszer nem javított, inkább csak rontott. A TAO

támogatások sport területére történő kiterjesztése benyomásaim szerint hatványozottan megnövelték a jogintézmény visszaélésszerű kihasználását.

I Hol láthatóak élesen a TAO rendszer problémái, és miként lehetne kiküszöbölni a felemásságokat?

O. P.: A TAO támogatási rendszer egy olyan állami támogatási rendszer, aminek az előnyei abból fakadnak, hogy az alaptevékenység sikeres végzésére motiválnak, és szükségszerű kapcsolatot teremtenek finanszírozásra szoruló intézmények és magánpiaci szereplők között. Kizárólag akkor és addig működik és hasznos ez a rendszer, amíg ezeket a célokat szolgálja. Minden más eleme csak visszaélésre ad lehetőséget, költségvetési trükközéseknek, politikai zsarolásoknak, pénzvisszafizetés előírásának nyit teret. Meg kellene próbálni visszatérni a támogatási rendszer eredeti logikájához és visszaszorítani, illetve kiszűrni a visszaélésszerű praktikákat, amire persze elsősorban jogalkotói hajlandóság kellene.

Ó. Sz.: Az Opera javaslata nyilvános, sőt, nem is teljesen saját, először Halász János korábbi államtitkár pedzegette. A teljes kulturális TAO-összeget el kellene határolni az adóbevételekben, és azt az állam róná utána ki az intézményeknek a teljesítmények fényében, nagyon komoly NAV-ellenőrzés mellett. A teljes bevételi összeg

néhány százalékából pedig egyfajta ki-egyenlítő alapot kellene működtetni, amely a TAO igazságossága melletti óhatatlan igazságtalanságokat orvosolja (pl. az egyik műfaj sokkal nehezebben eladható, mint a másik stb.). Semmilyen külföldi szereplést nem ismernék el, mi pl. az operával és ballettal leginkább olyan államokban turnézunk, amelyek kívül esnek az EGK országain.

I Hogyan indult el a kezdeményezés, és alakult ki ez az összefogás? Min múlik, hogy valaki csatlakozik a tiszta TAO társasághoz?

Ó. Sz.: Fekete Péter, a Nagycirkusz igazgatója találta ki, és azonnal csatlakoztunk többen. Attól, hogy sokan nem csatlakoztak, még nem kell arra gondolni, hogy ők ne értenének egyet a megfogalmazott célkitűzéseinkkel: pl. sok helyen az önkormányzat a TAO-keret összegével csökkentette a színháznak nyújtott hozzájárulását, úgyhogy nehéz helyzetbe kerültek, és választhatnak a csőd és a jutalékfizetés között. Álláspontunk szerint az ügynököket mindenképpen ki kellene iktatni a rendszerből, és a jogi környezet szigorításával meg kellene akadályozni a tényleges kulturális tevékenységen túlmutató jegybevételek-igazolások érvényesíthetőségét. Hiszen mindkét oldalon ugyanazt a közös adókasszát dezmálják meg, büntetlenül.

(Szekeres Nikolett)

„A művész ne érezze idegen közegben magát”

Új otthonra talált a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége Óbudán

A vöröstéglás épület előtt munkások hada sürgölődik, a berendezés utolsó darabjait hordják a helyükre, a végső simításokat végzik az óbudai házon, amely februártól otthont ad a Művészeti Szakszervezetek Szövetségének. Csupa mosolygós arc mindenfelé, a munkatársak csinostják irodáikat, lassan a névtáblák is a helyükre kerülnek. Akivel csak találkozom, arról mesél, milyen jó, hogy végre van helye mindennek és mindenkinek, s hogy az általuk képviselt tagságot is méltó helyen fogadhatják. Dr. Gyimesi László, a MZTSZ főtitkára, a Művészeti Szakszervezetek Szövetsége elnöke örömmel vezet körbe, s mesél arról, miért kellett székházat cserélniük, miként találtak rá erre az épületre, és hogy hogyan búcsúztatták a hetven évnyi múltat a Városligeti fasorban. Elmondja azt is, miért tartja fontosnak, hogy barátságos, emberi léptékű, s persze korszerű legyen az irodaházuk.

A kovácsoltvas rácsok mögötti aprócska kertben már zöldül a fű, beljebb sétálva elegáns, üveges kapu fogad, impozáns információs pulttal, no meg Blaha Lujza mellszobrával. Dr. Gyimesi László elsőként körbekalauzol. A szuterénben kezdünk, ahol az irattár, és a műszaki kiszolgáló helyiségek kaptak helyet. Akad itt egy nagyméretű, hangulatos egykori borospince is, amely remek helyszíneként szolgálhat a jövőben a szakszervezet rendezvényeinek, közgyűléseinek is.

A földszint szobáiba az EJI, azaz az Előadó-művészi Jogvédő Iroda Egyesület költözött be, a pénztár mellett a jogsegély szolgálatot találják meg az érdeklődők. Az első emeleten a művészeti szakszervezetek a színe-